

**Notulen van het verhandelde in de vergadering
van Provinciale Staten van Utrecht
gehouden op 24 maart 2015**

Bladwijzer

op de notulen van Provinciale Staten van Utrecht
Vergadering 24 maart 2015

STATEN (provinciale)

Vaststellen agenda.

Vaststellen van de notulen en de besluitenlijst van 9 februari 2015.

Commissie voor de geloofsbrieven.

Afscheid vertrekkende statenleden.

Presentielijst vergadering 24 maart 2015

Voorzitter: W.I.I. van Beek, commissaris van de Koning
Griffier: L.C.A.W. Graafhuis

VVD mevr. drs. F.M. Alsem, Harmelen
dr. F.H. Barneveld Binkhuysen, Soest
drs. J. Germs, Renswoude
W.J. Joustra, Langbroek
drs. A.H.L. Kocken, Utrecht
drs. J.A.J. Konings, Vleuten
mevr. Y. Smit, Maarssen
mr. D.S.L. Tuijnman, Utrecht
mevr. dr. A.J. Vlam, Nieuwegein
G.H.J. Weierink, Maartensdijk
Z. el Yassini, Utrecht

PvdA mevr. drs. U.P. Blom, Driebergen
drs. K.E. Driehuijs, De Meern
ing. D. Kiliç, IJsselstein
drs. C. de Kruijf, Leusden

CDA mevr. P.J. van Viegen MSc, Utrecht
mevr. P. Doornenbal-van der Vlist, Lopik
ir. H. Graaff, Amersfoort
mevr. H. Nap, Vleuten
T. van Oosterom, Woerden
C. Westerlaken, Willige Langerak

D66 drs. J.G. Boerkamp, Utrecht
ir. N.J.P. Hoefnagels, Bunnik
ir. J.P.M. Peters, Bilthoven
drs. G.J.J. Smakman, Amersfoort
dr. I.Thonon, Utrecht

PVV mevr. E.J. Broere, Soest
R.G.J. Dercksen, Bosch en Duin
ir. H. IJssennagger, Bilthoven
drs. W.J. Ubaghs, Maarssen

GroenLinks drs. F.H.W. Bekkers, Utrecht
mevr. A.C. Boelhouwer, Wijk bij Duurstede
J. Fastl, Utrecht

SP drs. B. Nugteren, Utrecht
M.H.O. Boer, Bilthoven
ir. ing. Y.S. Lutfula, Utrecht
A.M. Meijer, Amersfoort

ChristenUnie drs. C. de Heer, Amersfoort

SGP W. van Wikselaar, Driebergen

50Plus mevr. W.M.M. Hoek, Vreeland

PvdD W. van der Steeg, De Meern

Fractie De Vries -

Afwezig: mr. J.M. Buiting, Utrecht (CDA)
A. Essousi, Utrecht (PvdA)
mevr. drs. S.N. van de Gein, Linschoten (SP)
J. Jacobs, Soest (PVV)
A.J. Schaddelee, Houten (ChristenUnie)
mr. E. de Vries, Amersfoort (Fractie De Vries)

Leden van Gedeputeerde Staten:

drs. R.W. Krol, Soest

J.W.R. van Lunteren, Hoogland

mevr. A.M.A. Pennarts-Pouw, Montfoort

drs. R.E. de Vries, Hollandsche Rading

Opening.

De VOORZITTER: Dames en heren, ik open deze vergadering van de Staten van Utrecht. Ik heet u allen van harte welkom, leden van Provinciale Staten, maar vanavond ook heel speciaal alle belangstellenden, familieleden en vrienden die de moeite hebben genomen om hier vanavond bij deze gebeurtenis aanwezig te zijn. Als zij denken: wat ziet het er hier mooi uit, dan laat hen maar in de veronderstelling dat dat altijd zo is.

Afwezig zijn de heren Buiting, Jacobs, Essousi, Schaddelee, mevrouw Van de Gein en de heer De Vries.

Vaststellen agenda.

De VOORZITTER: Agendapunt 2 gaat officieel over de vraag of u akkoord gaat met de agenda die voorligt? Ik zie geen bemerkingen. Dan doen we dat zo.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de agenda ongewijzigd vast.

Vaststellen van de notulen en de besluitenlijst van 9 februari 2015.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming stellen Provinciale Staten de notulen en de besluitenlijst van de vergadering van 9 februari 2015 ongewijzigd vast.

Commissie voor de geloofsbrieven.

De VOORZITTER: De commissie voor het onderzoek van de geloofsbrieven heeft haar werk gedaan. Ik geef het woord aan mevrouw Doornenbal, als voorzitter van deze commissie, om ons daarvan verslag te doen.

Mevrouw DOORNENBAL (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Het was ons een genoegen om nog één officiële handeling te mogen verrichten. Als voorzitter van de commissie voor de geloofsbrieven kan ik u meedelen dat het ging om de beoordeling van de geloofsbrieven van 49 statenleden. Voor menigeen was het een race tegen de klok om alle noodzakelijke documenten op tijd aan te leveren bij de griffie. Sommigen werden zelfs teruggestuurd, omdat niet aan alle vereisten was voldaan. Deze terechte strenge controle door de griffie heeft echter wel als resultaat dat uiteindelijk na onze controle iedereen voldoet aan de wettelijk voorgeschreven eisen waaraan een statenlid dient te voldoen. Het is mij dan ook een genoegen u te kunnen meedelen dat alle 49 statenleden aanstaande donderdag kunnen worden toegelaten tot deze Staten.

De VOORZITTER: Dat is fantastisch als eindresultaat. Heel hartelijk dank aan de leden van de commissie voor hun werkzaamheden en met name dank aan de ambtelijke organisatie en aan de griffie voor de werkzaamheden ter voorbereiding daarvan. We zijn blij dat we komende donderdag, als iedereen gezond is, in volle omvang de nieuwe werkzaamheden kunnen aanvangen.

Afscheid vertrekkende statenleden.

De VOORZITTER: Als er nieuwe mensen komen, moeten we ook ruimte maken. Dan komen we automatisch bij het hoofdonderwerp van vanavond. Graag wil ik het woord daartoe voeren vanaf de kathedraal.

Ik adviseer u een gemakkelijke houding aan te nemen. Ik heb het voornemen afscheid te nemen van 26 statenleden. Ik doe dat met 6.700 woorden.

Leden van de Staten, vrienden en familie. Ik heet u nogmaals van harte welkom en voor velen, misschien helaas, vandaag voor het laatst in deze samenstelling. De kiezer heeft gesproken, met als

resultaat dat wij vandaag afscheid nemen van 26 statenleden. Op 26 maart wordt het stokje overgedragen aan de nieuwe Staten.

De tijd vliegt. Op 8 maart 2011 werd u geïnstalleerd. Uit passie, bevlogenheid of om uw idealen te realiseren, aanvaardde u het ambt van statenlid om de publieke zaak te dienen. Onvoldoende wordt, mijns inziens, beseft wat dat betekent. Naast uw normale dagelijkse werkzaamheden wordt een groot deel van uw tijd opgeslokt door de politiek, hetgeen ook doorwerkt in uw privé- en publieke leven.

In zijn algemeenheid wil ik – voordat ik de vertrekkende statenleden persoonlijk zal toespreken – alvast bijzonder dankzeggen voor hetgeen u voor de provincie Utrecht heeft gedaan. Dat verdient respect en bewondering. Ieder van u heeft op zijn of haar eigen wijze een bijdrage geleverd en een stukje geschiedenis geschreven. Al was het maar in de archieven van vroeger of in de cloud van nu: u laat iets achter. U heeft uw stempel gedrukt en velen gingen u daarin voor. U heeft zich ingezet voor een prachtige provincie Utrecht. Een provincie met een zeer gevarieerd landschap en een rijke cultuur. Een topregio, volgens de Europese commissie. Je zou haast zeggen: het werk in de provincie is klaar. U weet echter als geen ander dat dit werk nooit klaar is, al was het maar vanwege de snelle ontwikkelingen en trends van deze tijd die om een antwoord of een oplossing vragen.

U was actief de afgelopen tijd. Zonder volledig te willen zijn: u diende 317 artikel 47-vragen in, u nam 185 besluiten in uw Staten, er werden 204 moties ingediend en 105 amendementen. Ook diende u 25 interpellatie verzoeken in en drie initiatiefvoorstellen. Als we terugkijken, gaat het om respectabele aantallen. Kortom: u hebt niet stilgezeten en elkaar – en niet te vergeten GS – goed beziggehouden.

Cijfers zeggen natuurlijk niet zoveel, maar kijk je naar de inhoud van de dossiers, dan gaat het om belangrijke zaken die de revue zijn gepasseerd. Ik noem een aantal van de meest in het oog springende dossiers:

- de totstandkoming van de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie en de daarbij behorende verordening;
- de herinrichting van de vliegbasis Soesterberg;
- de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten;
- de totstandkoming van de Regionale Uitvoeringsdienst;
- de nieuwe mobiliteitsvisie.

Zo kan ik doorgaan. Vanuit uw verschillende standpunten en visies zocht u het debat met elkaar. Soms stevig en soms ook heel voorspelbaar.

Wij waren met elkaar ook druk met het pareren van het voorstel van het kabinet om tot een fusie te komen met de provincies Flevoland en Noord-Holland. Het was bijzonder dat wij het samen binnen deze Staten unaniem eens konden worden in ons verweer. Dat de Nederlandse taal met woorden als: 'op dit moment' en 'vooralsnog' ons daarbij hielp, is natuurlijk een bijkomend voordeel.

Wederom stel je bij een afscheid als deze de vraag: waarin schiet de politiek te kort, dat opnieuw weer zovelen uit uw midden, om uiteenlopende redenen, vertrekken? Is dat het ambt zelf, is het de tijd die het kost, dan wel andere omstandigheden? Feit is wel dat weer veel kwaliteit en inhoud verloren gaat. Kortom: het collectieve geheugen wordt wederom aangetast. Ik stel u overigens ook gerust: voor de nieuwe statenleden is een ruim inwerkprogramma ingepland om de verlorengane kennis weer op peil te brengen.

Helaas zijn wij in de afgelopen periode niet verschoond gebleven van persoonlijk leed. Ineke Alsem moest afscheid nemen van haar geliefde man en op 2 juli 2012 bereikte ons het bericht van het plotselinge overlijden van onze collega Jos van Hal, onder droevige omstandigheden. Wij herdenken hen met respect.

Dames en heren, met de wisseling van de wacht vertrekken ook enkele commissieleden. U weet, wij hebben vier commissies: Bestuur, Europa en Middelen (BEM), Wonen, Maatschappij en Cultuur (WMC), Ruimte, Groen en Water (RGW) en Milieu, Mobiliteit en Economie (MME). Ik noem deze

commissie even, omdat ik in de rest van mijn verhaal alleen nog maar de afkortingen gebruik. Dan weet de zaal waarover wij het hebben.

Van de volgende commissieleden nemen wij vandaag ook afscheid:

- Herma Verbeij (PvdA)
- Mari Beks (GroenLinks)
- Pieter Wout Duquesnoy (SP)
- Tim Schippers (SP)
- Jan van de Lagemaat (SGP)
- Hans Marchal (SGP)
- Jennifer Bloemberg (PvdD)

Ook de vertrekkende commissieleden wil ik in het bijzonder bedanken voor het vele belangrijke werk dat zij hebben verricht. Zij fungeren immers als wegbereiders, als voorhoede voor het publieke debat in de plenaire Staten.

In mijn dankwoorden wil ik zeker ook betrekken de plaatsvervangend voorzitter van uw Staten, de heer Bas Nugteren. Hij nam deze taak over na het vertrek van de heer Eric Balemans. Het was voor mij prettig te weten dat de voorzittershamer ook bij mijn afwezigheid bij hem in goede handen was. Ook wil ik de griffie van uw Staten in mijn dankwoorden betrekken. Veelal in stilte en achter de schermen werken zij met veel inzet en enthousiasme voor uw Staten. Houd hen in ere, het is immers uw ambtelijk organisatie.

Ik kom nu toe aan de afscheidnemende statenleden. Sommigen van u zie ik al verlangend uitkijken naar de bij het afscheid behorende roemer. Ik zal u nu alvast geruststellen: u krijgt een roemer van bijzonder glaswerk met oorkonde en bloemen. Om de uitreiking echter een beetje ordelijk te houden, spreek ik de scheidende statenleden eerst allen persoonlijk toe, waarna ik vervolgens overga tot de uitreiking van de roemer. De volgorde waarin ik u toespreek, heeft overigens te maken met de duur van uw aanstelling als statenlid. Ik begin met de leden die minder dan één periode in ons midden waren. Zij die aantraden, toen een partijlid de Staten verliet en zonder voorbereiding direct de werkzaamheden als statenlid hebben overgenomen, verdienen extra lof. Zeker als je nog niet eerder als volksvertegenwoordiger werkzaam bent geweest.

Dat geldt onder andere voor Gerard Smakman. Na het vertrek van Jacqueline Versteeg kwam u op 29 september 2014 in de Staten. U was al wel actief als commissielid MME en sinds afgelopen najaar ook betrokken bij de commissie RGW. U bent eigenaar van een eenmansadviesbureau op het gebied van duurzame energie en circulaire economie. Die interesse bleek ook in uw werk voor de Staten: u was erg betrokken bij het thema energie. De tijd was kort, wij bedanken u graag voor de bijdrage die u hebt geleverd. Wie weet smaakt het voor u naar meer en zien we u nog eens terug.

Jan Jacobs is er vanavond niet, maar ik spreek de tekst wel uit, omdat hij het dan in het verslag kan nalezen. Dat geldt ook voor de anderen die vertrekken en vanavond niet aanwezig kunnen zijn. De heer Jacobs volgde de heer Henk Scherer op, vanaf 14 april 2014. Hij kende het vak van volksvertegenwoordiger al en was in de jaren '80 een periode raadslid in de gemeente Soest. Ook al gaat het om een korte tijd, ook hij heeft een bijdrage geleverd aan het vele werk dat het statenlidmaatschap met zich meebrengt. Graag bedank ik hem daarvoor.

Teus van Oosterom kwam op 3 november 2014 in de Staten. U was al eerder statenlid en u was ook raadslid in uw gemeente Woerden. U bent dus een gelouterde volksvertegenwoordiger, die bovendien nog weet hoe een generatie terug de Staten werkten voor de invoering van het dualisme. Een veeboer in hart en nieren. Uw aandacht ging dan ook uit naar de onderwerpen die met het landelijk gebied te maken hebben. Een bescheiden en beschouwend persoon; u las ons een bijzondere tekst voor tijdens uw maidenspeech. Ik citeer: "En als wij ons licht laten stralen, geven we onbewust andere mensen toestemming om hetzelfde te doen. Als wij van onze angst bevrijd zijn, bevrijdt onze aanwezigheid vanzelf anderen." Deze tekst hangt bij u thuis aan de muur. Met het uitspreken van deze tekst gaf u ons stof tot nadenken en het was een aanzet tot reflectie. Het beschrijft een levenshouding waarin ruimte is voor de ander. Vanuit die gedachte benaderde u ook uw werkzaamheden als volksvertegenwoordiger.

Dank voor uw bijdrage en inzet. Ik wens u alle goeds, ook met uw bedrijf en uw toekomstige werkzaamheden.

Suzanne van de Gein is niet aanwezig, maar wordt op deze wijze wel in het verslag opgenomen. Dames en heren, een van onze belangrijkste taken van de afgelopen periode was de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten. Statenlid Suzanne van de Gein benadrukte het belang van een zorgvuldige overdracht al bij haar aanstelling op 27 juni 2011. Mevrouw Van de Gein was vanuit haar werk, als programmamanager sociaal domein bij de gemeente Wijk bij Duurstede hierbij zeer nauw betrokken. De transitie is succesvol verlopen; zij kan daarop tevreden terugkijken, mede dankzij haar inspanningen. Ook op persoonlijk vlak heeft er bij haar een verandering in de zorg plaatsgevonden: zij heeft inmiddels twee prachtige dochters. Ik zou zeggen: geniet van dit jong geluk. Het ga u goed.

Menno Boer. We hadden natuurlijk een vervanger nodig toen Suzanne met zwangerschapsverlof ging. Menno Boer nam deze taak op zich in zijn eigen herkenbare onconventionele SP-stijl. We kenden hem al als commissielid WMC. Uw motto is: "Waarom ingewikkeld doen, als het ook simpel kan." Hier kan niemand iets tegenin brengen. U schudde de boel vaak op door de dingen bij de naam te noemen of er een treffende omschrijving aan te geven, zoals bij de discussie rondom de Vrede van Utrecht. "Verbranden van geld", zo omschreef u het. Naar uw mening was hier te veel overheidsgeld naartoe gegaan. We zullen uw bijzondere omschrijvingen missen. Dank voor uw constructieve bijdragen die u hebt geleverd.

Ook Gert-Jan Weierink, de adviseur public affairs, liet vaak op eigenzinnige wijze van zich horen. Dit statenlid had al de nodige ervaring in de politieke wereld en komt bovendien uit een politiek nest met vader Jan aan het hoofd. Tussendoor was u even weg om een wethoudersfunctie te vervullen in Montfoort en u keerde vorig jaar juni terug. U wist zich te profileren in de media met het onderwerp Faunapassage De Bilt; het ecoduct op de Utrechtseweg N237 bij Griffenstein. Als voorstander haalde u de pers en u beleefde hiermee uw 'finest hour'. Wij gaan vast nog eens van u horen; ik heb de indruk dat u de politiek nog niet vaarwel gaat zeggen. Hartelijk dank. Wij zijn benieuwd naar waar wij elkaar weer treffen.

Dames en heren, Chris Westerlaken woont in het meest westelijk gelegen dorp van onze provincie: Willige Langerak. U was al lid geweest van diverse commissies, maar dit was uw eerste periode als volksvertegenwoordiger. Die heeft u vol overgave en enthousiasme uitgevoerd. U bent een veelzijdige dossiervreter die de materie met een beschouwende blik vanuit een eigen invalshoek benadert. U bent niet te bang om rake vragen te stellen, ook aan uw eigen gedeputeerde. Wellicht zal het bij u thuis weleens over politiek gaan – uw vrouw is tenslotte burgemeester van Lopik – en dan ontkom je waarschijnlijk niet aan een politieke discussie aan de keukentafel zo nu en dan. We hebben veel baat gehad bij uw uitgebreide en inhoudelijke inbreng. Dank daarvoor.

Dames en heren, wij gaan nu verder met de leden die één periode in de Staten hebben gezeten. Ik begin met Wim van Wikselaar. Hij vertegenwoordigde de afgelopen jaren de SGP in de Staten. Een stevige woordvoerder met een scherp oog op financiën. Bij uw aanstelling zei u in een interview: "Utrecht is een rijke provincie, maar de overheid hoeft niet een flink gevuld spaarpotje te hebben met geld van de burger." Bij elke begrotingsbehandeling of jaarrekening kregen wij kritische vragen. Waar gingen de centen naar toe en waarom? Niet alleen op het gebied van financiën wist u goed de kat de bel aan te binden; u roerde zich ook stevig in het debat over het huisvestingsdossier. Waarschijnlijk zitten wij tijdens de eerstkomende vergaderingen nog op een vraag van u te wachten. Dank voor uw kritische inbreng. We gaan uw scherpe blik zeker missen. Petje af voor de manier waarop u als eenmansfractie de belangen van de provincie en van uw partij hebt behartigd.

Ook Willem van der Steeg moest zijn mannetje staan en zonder partijgenoten de standpunten van zijn partij, de Partij voor de Dieren, uitdragen. Dat is u meer dan goed gelukt, want u had altijd bijzondere vondsten om uw verhaal kracht bij te zetten. Toen we het debat over de jacht op de wilde katten hadden, liep er eentje door de statenzaal. Althans, dat leek heel even zo. Kunt u zich ook nog die gans met dat gasmasker herinneren? We hebben niet alleen genoten van uw ludieke acts, ze waren vaak een

inleiding van een effectieve motie. Zo stevig en concreet als u uw doel destijds formuleerde in uw maidenspeech: "Ik mijn ecoduct, jij je asfalt", zo stevig en concreet heeft u de Partij voor de Dieren binnen de Staten vertegenwoordigd. U verzuimde bijna nooit. Hooguit kon curling of uw keeperstaak bij het moddervoetbal het winnen van deze arena. Ik zal niet vragen wat spannender was. Ik bedank u hartelijk voor het omvormen van de statenzaal tot statentheater. U bent inmiddels gekozen in het algemeen bestuur van het waterschap Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden. Ik ben benieuwd hoe u ze daar gaat verrassen en vermaken. Dank voor uw inbreng.

Herman Graaff. Dames en heren, er is er natuurlijk altijd één de langste van het vertrekkende stel. Dit keer is dat Herman Graaff. Deze lange, jonge man had veel oog voor de veiligheid van de inwoners en de overlast die verkeer veroorzaken kan, bijvoorbeeld in Bunnik bij het Rijsbruggerwegtracé. In meerdere commissies en in de tweede werkgroep Baemans was u actief. U bent een rustige, betrokken debater, ook in uw woordvoerderschap voor verkeer en mobiliteit. Dank voor uw inzet en succes met de volgende stappen die u gaat nemen.

Bert de Vries is een wat minder rustige debater. Dat bleek al direct bij de verkiezingsdebatten bij de vorige verkiezingen. Hij is vandaag helaas niet aanwezig. Bert ging meteen los met veel bravoure. Bert had ook niet voor niets zijn leerschool gehad in Amsterdamse deelraden. Daar nemen ze geen blad voor de mond. Bert deed dat ook niet. Hij was zeer vasthoudend in het debat, een tikkeltje eigengereid en soms ook snel geraakt.

Vorig jaar stapte hij uit zijn fractie, vanwege een principieel verschil van mening over de gang van zaken rondom het integratiedebat. Ook dat ging met het nodige tumult. Een nieuwe eenmansfractie ontstond: Fractie de Vries. Zo zal Bert de geschiedenisboeken ingaan. Met passie en gedrevenheid zal hij zijn doelen blijven nastreven en hopelijk ook bereiken. We danken hem voor zijn bijdrage in de afgelopen vier jaar.

Jo Peters. Wat ook altijd verhelderend werkt, is een nuchtere visie vanuit het bedrijfsleven. Jo Peters, scheikundig ingenieur bij Shell, sleepte ons er vaak met de haren bij. U vond dat de invoer van de versnellingsagenda een overschatting was van PS en GS. Naar uw mening was er niet goed over nagedacht. U kreeg daarin deels gelijk, zo bleek uit een kritisch rapport van de Randstedelijke Rekenkamer. Wat willen wij samen bereiken? Is dat realistisch? Die relativerende blik typeert u; het hielp ons een pas op de plaats te maken.

U was woordvoerder in het huisvestingsdossier, lid van de werkgroep Europa en de commissie BEM en u begeleidde de jonge honden van D66. Wellicht dat u ze ook op het hart drukt uitgebreid van het leven te genieten en dat ze bij lange statenvergaderingen bitterballen en bier moeten regelen in de bar. Heel hartelijk dank voor al uw bijdragen.

Kasper Driehuijs. Dames en heren, wat dacht u van dure dienstauto's? Kasper Driehuijs haalde al vrij snel na zijn benoeming de voorpagina van het AD met vragen over de uitstraling van de, in zijn ogen, te dure dienstauto's. Het lijkt wel of het geld bij de provincie tegen de plinten klotst; dat was althans uw mening. U kwam ook ongevraagd met adviezen over hoe het anders kon. Inmiddels heeft u zich – toch maar – aangepast aan de mores van de Utrechtse Staten. U genoot van debatten en van het voorzitter en woordvoerder zijn. U maakte veel werk van de PvdA-kritiek op de bezuinigingen op culturele welzijnsorganisaties en het afbouwen van hun subsidies. U regelde de hoorzitting met betrokken organisaties en stelde meermaals mondelinge vragen over de zorgvuldige afhandeling. U bent een politiek dier met het hart op de juiste plek. Gelukkig gaat uw kennis over het kritisch bedrijven van politiek niet verloren. In de gemeente Krimpenerwaard kunnen zij er nu hun voordeel mee doen, want u bent inmiddels hun griffier geworden. Veel succes en plezier daarmee.

Geachte aanwezigen, we gaan verder in de rij. De volgende personen hebben langer dan één periode in de Staten gezeten, te beginnen met de man met de rugzak, Kees de Heer. Wat zit er in de rugzak van Kees de Heer? Sommigen denken dat het zijn geheugen is, dan wel de inhoud van zijn fractiekamer. Kees heeft de benodigde relevante informatie namelijk altijd paraat. Het is haast onmogelijk dat een brein zoveel kan opslaan, zou je denken, vandaar dus die rugzak. Toch is het zo: bij Kees kun je terecht voor achtergrondinformatie.

Mijnheer De Heer, u bent een schoolvoorbeeld van iemand die zich inhoudelijk altijd goed voorbereidt. Een echte journalist: nieuwsgierig en alert op actuele ontwikkelingen. Met die insteek pakte u ook de werkzaamheden voor de provincie op. U was jarenlang lid van diverse commissies en met tussenpozen statenlid. U was volhardend en hield graag presentaties, waarin u vol overtuiging uw standpunten verdedigde. In de afgelopen periode heeft u zich enorm ingezet voor de vertaling van het Deltaprogramma en was u ook zeer betrokken bij de problematiek voor de luchtkwaliteit. U liet nog wel eens uw rugzak staan in de statenzaal. Als daar echt al die kennis in zit, mag u hem hier laten. We zullen u missen, dank voor uw gedegen en waardevolle inbreng van de afgelopen jaren.

Frits Barneveld. Van de volgende persoon hebben wij al eens afscheid moeten nemen, maar gelukkig mocht ik hem ook weer vragen nog even terug te keren in de Staten: de heer Frits Barneveld. Laten we vandaag niet opnieuw stilstaan bij de reden van deze bijzondere procedure. De afgelopen maand was u weer gewoon een van ons. Uw statenlidmaatschap eindigt nu dan echt.

U zei ooit dat politiek verslavend is. Ik snap dat wel. Zelf kan ik er ook niet genoeg van krijgen. U bent zeer gedreven en hebt passie voor de publieke zaak. Wellicht zien we u nog eens terug in het politieke landschap. Waar dat dan ook zal zijn: ook op een volgende plek zult u zeer betrokken en met een gezonde dosis relativiseringsvermogen te werk gaan. Hartelijk dank voor uw onvoorwaardelijke inzet van de afgelopen jaren. Het ga u goed.

Younis Lutfula. Ook Younis Lutfula is een politiek dier. Vanaf 2008 was hij bij ons in de Staten. U was niet altijd even goed te verstaan. De harde klanken van de Nederlandse taal waren voor u soms moeilijk uit te spreken. Dat zorgde er in elk geval voor dat we allemaal heel intensief naar u luisterden. Zonder gekheid: ik zeg dit uit respect voor het feit dat deze taalbarrière u er niet van weerhield om stevige pleidooien te houden. Voor bijvoorbeeld de ontwikkelingen binnen de jeugdzorg, voor meer openbaarheid en voor het verlagen van het salaris van volksvertegenwoordigers. U was actief in verschillende commissies en mengde zich kritisch in de discussie over Europa. Door uw Iraaks-Koerdische afkomst bent u letterlijk betrokken bij de recente acties en ontwikkelingen van IS. De zorg om uw familie maakt u nog strijdlustiger. Die drang naar rechtvaardigheid typeert ook uw politieke optreden. Wellicht is dit niet het einde van uw politieke carrière. Ik wens u veel succes met de volgende stappen die u gaat ondernemen. Ik hoop dat u zich geen zorgen meer hoeft te maken over uw familie.

Geachte aanwezigen, voor de volgende personen geldt dat zij twee periodes statenlid zijn geweest.

We beginnen met Marius Buiting, die vanavond helaas ook niet aanwezig kon zijn. Wij vonden het altijd een enorm geruststellende gedachte dat wij met de heer Buiting een arts in ons midden hadden. Echter niet alleen om die reden werd zijn aanwezigheid erg op prijs gesteld. Ook binnen zijn werkzaamheden voor de Staten was hij een stabiele factor. De heer Buiting is een degelijk denker, die weloverwogen het proces benadert, met een duidelijk herkenbare christendemocratische visie op gemeenschapszin. Hij benadrukte hierin de verantwoordelijkheid van burgers en organisaties. Zijn inbreng was vaak herkenbaar in de grote debatten over de jaarstukken. Daarbij had hij veel aandacht voor het goede samenspel tussen GS en PS rondom de provinciale opschaling.

De heer Buiting is politicus en arts, maar ook schrijver. Tijdens deze statenperiode schreef hij in samenwerking met Wouter Hart het kritische managementboek 'Verdraaide organisaties, terug naar de bedoeling.' Inmiddels zijn er al 20.000 exemplaren verkocht, zo heb ik begrepen. Dat is niet verwonderlijk, want het boek gaat in op de vraag: Wat is een goede organisatie en welke besturing hoort daarbij? Het antwoord hierop wil iedereen natuurlijk graag weten.

We nemen nu afscheid van hem, vooralsnog, want de vorige keren kwam hij in de Staten na de collegevorming. Dat zou zomaar een derde keer kunnen gebeuren. We bedanken hem in elk geval voor de bijdrage die hij in deze afgelopen periode heeft geleverd.

Jasper Fastl. Hij kwam in 2011 uiteindelijk toch weer terug. Ook in de afgelopen periode konden wij rekenen op zijn frisse bespreking van de onderwerpen. Er werd altijd even gegrinnikt als u een serieus thema met gortdroge humor aan de orde stelde. U trok de aandacht door uw eigen stijl, wellicht ook door uw haardracht. Dat deed vermoeden, dat u uw wilde haren nog niet kwijt bent.

In de afgelopen periode werd u vaker geconfronteerd met het dilemma dat een medebestuurder zich moet schikken in een algemeen gezamenlijk besluit. Dat is lastig voor een activist. Binnen de politiek, binnen ons poldermodel, is het geven en nemen, maar inleveren doen we natuurlijk niet graag. Zeker niet als het gaat om de doelen die je nastreeft en waarvan je achterban verwacht dat deze worden verdedigd. Over de verbreding van de A27 bij Amelisweerd zei u in het AD: "GroenLinks is altijd tegen geweest, maar het is politieke realiteit dat de provincie in februari heeft ingestemd met de verbreding. Het zou een motie van wantrouwen zijn tegen de gedeputeerde om hem terug naar de minister te sturen. Wij hebben niet voorgestemd, maar helaas: wij gaan er niet over". De politieke realiteit is ook dat je er samen uit probeert te komen. Ik hoop dat uw wilde haren blijven wapperen in de wind, als u op uw fiets naar uw gezin rijdt of naar café Averechts afslaat of op uw volgende doel afgaat. Dank, het was zeer prettig om met u samen te werken. Ik vind het buitengewoon aardig dat u de jongste telg vanavond hebt meegenomen en dat ik hem mocht zien.

Ursula Blom. Wij gaan helaas ook afscheid nemen van mevrouw Blom. U meldde ons in de laatste vergadering dat u uw werkzaamheden voor de Provinciale Staten erg zult missen. Ik kan u verzekeren dat wij u ook gaan missen, want uw gepassioneerde werkwijze is en was inspirerend. In alle posities die u hebt vervuld, ging u grondig te werk: als lid van de commissies RGW en MME, als voorzitter van WMC en als lid van de Programmaraad van de Randstedelijke Rekenkamer. Of het de megastallen of de bodemvervuiling in Doorn betrof, u durfde aan de kettingen te rammelen, zeker wanneer u vreesde dat belangrijke zaken stilzwijgend zouden worden gepasseerd. Uiteraard had u liever willen meebesturen, maar als opponent stelde u zich positief-kritisch op. Gedeputeerde Bart Krol heeft hiermee toch zeker zijn voordeel kunnen doen.

Het is zo: u hebt geen rode, maar een groene draad in uw optreden. Groen, milieu en duurzaamheid zijn uw thema's. Dat kan ook niet anders als werknemer van Arcadis en sinds kort als directeur daarvan. Vanwege die prachtige carrièrestap binnen het bedrijf werd timemanagement steeds noodzakelijker. Daarom moest er gekozen worden en neemt u nu afscheid van ons. Nogmaals, ook wij zullen u missen. Wij wensen u veel succes in de top van dat mooie bedrijf Arcadis.

Dursun Kiliç. Dames en heren, de diversiteit van de statenleden zorgt nog wel eens voor een bijzondere inbreng. Dursun Kiliç introduceerde bijvoorbeeld de halal-categorie als extra keuze op het menu van de statenuitstapjes. Ook de aard van zijn dagelijkse werkzaamheden staat dicht bij zijn cultuur en achtergrond. U werkt in een bedrijf dat, onder andere, moskeeën helpt bouwen. Uw interesse voor de ontwikkeling op het gebied van nieuwbouw in onze provincie is dan ook niet verwonderlijk. In 2011 werd u met voorkeursstemmen opnieuw gekozen.

U bent een rustig persoon en geen felle debater, maar als iets u aan het hart gaat, dan zult u dat zeker benoemen. U merkte bijvoorbeeld op dat de toon in de Staten de laatste jaren verhard is en dat er meer op de man wordt gespeeld. Dat is een terechte en verontrustende constatering. Laten we alert zijn en, zoals u deed, elkaar aanspreken op dergelijke, ongewenste ontwikkelingen. Dank daarvoor en ook dank voor uw bijdrage en inzet als statenlid, commissielid en woordvoerder. Als u zich verkiesbaar had gesteld, was u wellicht weer met zoveel voorkeursstemmen herkozen.

Nu kom ik bij de laatste twee statenleden die in de afgelopen acht jaar in ons midden waren: Yvonne Smit en Ineke Alsem, de twee liberale ladies.

Laat ik beginnen met Ineke Alsem. U was intensief betrokken bij de transitie van de jeugdzorg naar de gemeenten. Acht jaar geleden zei u hierover in uw maidenspeech: "Jeugdzorg mag geen speelbal worden van politieke steekspelletjes; jeugdzorg verdient ons aller steun. Ik benader dit constructief." Aan die constructieve benadering heeft u zich acht jaar lang gehouden en u heeft zich uitermate betrokken getoond. U was een voorstander van de decentralisatie en nu de overdracht op succesvolle wijze is voltooid, is het een logisch moment om te stoppen. Dat betekent dat er nu meer tijd is voor het vak Mediation. Ook de hond Bardo zal waarschijnlijk meegenieten van de extra vrije uren. Het absolute en belangrijkste voordeel is echter dat het voor u veel eenvoudiger wordt het tijdstip van uw skivakantie te plannen. U schijnt namelijk altijd als eerste het vergaderschema van de Staten op te vragen, niet zozeer om tijdig de vergaderingen te kunnen voorbereiden, maar vooral om die jaarlijkse week in de sneeuw niet te hoeven missen. Dat snappen wij wel. Dank, u was een fijne collega. Uw

inspanningen en onvoorwaardelijke inzet en betrokkenheid zijn van groot belang geweest voor de provincie. Ik wens u alle goeds voor de toekomst.

Yvonne Smit. Ruim achttien jaar was u werkzaam als volksvertegenwoordiger in de Staten en eerder ook in de raad van Maarssen en lange tijd als wethouder van die gemeente. Wij kunnen u gerust het financieel geweten van de VVD-fractie noemen en eigenlijk van de gehele Staten. U wilde het naadje van de kous weten bij ingewikkelde dossiers. U schoof aan bij een commissie als het spannend werd op financieel gebied. Dat deed u bij Hart van de Heuvelrug en de Vliegbasis Soesterberg. Uw ervaring als wethouder in Maarssen kwam daarbij goed van pas. Wat ook gebeurde: u ontdekte nog wel eens een fout in een financieel stuk. Na de schrik waren we uiteraard alleen maar blij dat dit tijdig door u was gesignaleerd en nog kon worden rechtgezet. Uw optreden was kordaat en consequent, doelgericht en altijd op zoek naar de oplossing; zo kunnen we u het best omschrijven.

Over de jaarrekening 2006 zei u: "Het is van groot belang te weten te komen waaraan het schort om de ambities van de Provinciale Staten te realiseren." Ook voor de komende periode hebben we immers ingezet op een ambitieus coalitieakkoord, dat toch echt wel uitgevoerd moet worden. Laat duidelijk zijn: de begroting is taakstellend. Het was duidelijk, hier kwamen we niet zomaar onderuit.

Dezelfde vasthoudendheid viel op bij de jaarstukken van de Randstedelijke Rekenkamer. U vond de prijskwaliteitverhouding niet geheel in balans. Elk jaar pakte u de kaasschaaf, met als resultaat dat de kosten inderdaad zijn teruggebracht en een efficiëntere werkwijze bij de Randstedelijke Rekenkamer zijn intrede heeft gedaan. Wie gaat die scherpte voor het financieel detail van u overnemen? Een hele klus, zo lijkt mij. Uw afscheid voelt dan ook als een aderlating, maar na al die jaren intensieve arbeid is de vrije tijd u nu van harte gegund. Nogmaals, veel dank. Het ga u goed.

Dan nu, dames en heren, de vier statenleden die het langst in ons midden waren. Ik begin bij Bas Nugteren.

Uw carrière als statenlid begon op 20 maart 2003, precies twaalf jaar en vier dagen geleden. Dat geldt overigens ook voor Petra Doornenbal, op wie ik later nog zal terugkomen. Deze twee personen zijn de langstzittende statenleden en dus de nestoren van de Staten.

U zei ooit in een interview met het provincieblad: "Politiek moet je met overtuiging doen en er van houden, maar verslavend ... Nee." Toch is het een beetje de vraag of dit klopt wat u zegt, gezien het grote aantal jaren dat u vol enthousiasme en zeer gedreven uw werkzaamheden voor de Staten heeft vervuld. Lange tijd was u fractievoorzitter voor uw partij, voorzitter van de commissie WMC, voorzitter van het presidium en sinds vorige zomer plaatsvervangend voorzitter van Provinciale Staten. U bent ook nog lid geweest van verschillende commissies. U vervulde ook het voorzitterschap van de vertrouwenscommissie toen een waarnemend cvdK moest worden gevonden. Ik constateer hier toch wel een behoorlijke mate van overgave en grote betrokkenheid.

Dat enthousiasme en die toewijding zagen we terug in de statenzaal. U bent een stevig en standvastig debater. U riep het college op tot financiële deugdelijkheid. Schulden moesten worden voorkomen. U haalde de landelijke pers met kritiek op het snelle uitgeven van de energieaandelengelden in de samenwerkingsagenda met gemeenten in de jaren na 2007. De provincie veranderde bijna tot een flappentap voor de gemeenten. U beklagde zich veelvuldig over die eeuwigdurende driepartijencoalitie van VVD, CDA en PvdA in het Utrechtse; die was u wel een beetje beu. U voorspelde dat daar nog eens een eind aan zou komen. Zo geschiedde ook. In 2011 ging GroenLinks meebesturen. De ecoducten, duurzaamheid en windmolens kregen daarmee ook een extra impuls in het beleid, mede dankzij u.

Wij schrokken allen in het afgelopen najaar toen u vanwege gezondheidsredenen een aantal maanden buiten de politieke arena moest blijven. Gelukkig bent u sinds het begin van dit jaar weer in ons midden. U houdt nu een strak schema aan om een goede conditie te houden. Ik zou zeggen: daarin bent u een voorbeeld voor meerderen van ons. Wandelen, meer nachtrust en een tablet die ook wel eens met rust gelaten mag worden. Fijn dat het weer goed met u gaat.

Ook was het schrikken toen in de nacht van 18 op 19 augustus van vorig jaar uit de sterrenwacht Sonneborgh een beroemde meteoriet was gestolen bij een inbraak. Dagen was u niet van de buis te slaan. Zoals bekend werd de meteoriet teruggevonden, als was het in meerdere stukken.

Een Koninklijke Onderscheiding hebt u al, maar anders hadden wij deze zeker voor u aangevraagd. Wij zijn u zeer erkentelijk voor uw jarenlange inzet en constructieve bijdragen. Vol overgave kunt u

zich nu op uw proefschrift gaan richten. Ik wens u daarmee veel plezier en genot. Nogmaals heel hartelijk dank.

Hans Konings kennen we vooral van de verkeerskwesties. Hierin voerde hij veelvuldig het woord. U plaatste voor ons de mobiliteitsonderwerpen in een breder perspectief. U wees ons op de mogelijke knelpunten en bepalende factoren. Afgelopen zomer gaf u tijdens het grote debat over het Mobiliteitsplan 2014 – 2018 nog eens helder aan wat voor u als liberaal de kern van het mobiliteitsbeleid is. Ik citeer, omdat u het zo treffend verwoordde: "Mobiliteit levert een belangrijke bijdrage aan onze welvaart. Door mobiliteit kunnen consumenten op verschillende plaatsen activiteiten ontplooiën en kunnen bedrijven producten en diensten op verschillende locaties produceren en aanbieden. Strategisch mobiliteitsbeleid is een instrument dat kan bijdragen aan een goede concurrentiepositie en een gezonde, betaalbare en aangename leefomgeving voor iedereen, nu en in de toekomst. Kernbegrippen hierbij zijn bereikbaarheid en leefbaarheid. Hierbij komt het aan op een soort 'balancing act' om tot een optimale situatie te komen." Uw kennis en kunde heeft ons zeer geholpen om een van de belangrijkste thema's in ons provinciaal beleid op gedegen wijze te kunnen aanpakken en vanuit verschillende perspectieven te benaderen. Grote dank daarvoor. Wij zullen uw gedegen inbreng absoluut missen.

Dames en heren, we zijn bijna aan het eind van deze toespraak. Ik heb het niet in de gaten gehouden, maar ik hoop niet dat u elke keer zit te twitteren. Ik kijk in dit verband even naar Erika Nap. U was namelijk een van de eerste statenleden die tweets verstuurde; het is al eens eerder gezegd. Deze docente wiskunde twittert over het statenwerk, over de tentamenresultaten van haar kinderen en over de zonzakanties in het Verre Oosten. Over het Verre Oosten gesproken: er circuleert nog steeds een foto op de griffie, waarop u te zien bent met een imposante sjeik. U kwam ook een keer terug uit Dubai met exclusieve schoenen met punthakken. Het paste geheel bij u. Ja, u bent hip en absoluut van deze tijd. Samen met uw leerlingen zette u zich in voor Serious Request. Bijna elk jaar laat u uw leerlingen de statenzaal zien en houdt u ter plekke een enthousiast verhaal over uw werkzaamheden als volksvertegenwoordiger hier in de Staten. Op uw LinkedIn-pagina meldt u trots te zijn dat u ervoor kon zorgen dat de Lagerhuisdebatten behouden blijven, dat de afdrachtregeling voor jongeren in gezinsvervangende tehuizen afgeschaft is en dat er tegenwoordig in de provincie Utrecht meer naar jongeren geluisterd wordt. Daarop mag u trots zijn. Helaas kwam uw initiatief voor de jongerenstaten niet van de grond, maar uw inspanningen op vele andere vlakken hebben zeker hun vruchten afgeworpen. Dat ging om een veelheid van onderwerpen: vervoer, economie, thema's rondom onderwijs en later ook cultuur en gezondheid. U behoorde tot de vaste ploeg, maar u gaat ons dan toch echt verlaten. Dank voor de fijne samenwerking. Uw energie, gedrevenheid en enthousiasme zullen we zeker missen.

Wij sluiten de rij af met Petra Doornenbal. Drie perioden heeft zij er nu op zitten sinds 2003. Vanaf 2007 was u fractievoorzitter van het CDA en twee keer lijsttrekker voor uw partij. U zat acht jaar in de commissie BEM, waarvan twee jaar als voorzitter en u zat acht jaar bij de commissie Ruimte en Groen. Vermaard zijn nog steeds de woorden die Petra uitsprak bij de in 2008 ontstane bestuurscrisis binnen de Staten. "Het zal toch niet zo zijn dat ...". Dames en heren, het zal toch niet zo zijn dat belangrijke commissievergaderingen niet meer worden onderbroken, omdat Petra ongevraagd het woord neemt en vervolgens zo'n indrukwekkend relaas houdt dat de zaal muisstil is? Het zal toch niet zo zijn dat wij verder moeten zonder deze gepassioneerde spreker, de belangenbehartigster van de gewone man, de voortvarende, de kordate tante met het grote sociale gevoel? Het zal toch niet zo zijn dat de medeorganisator van het grote autospektakel Foute Cross ons nu echt gaat verlaten? De dame die tijdens het evenement mensen tot de orde roept als ze zich niet gedragen. De vrouw die ook in haar spijkerbroek gezag uitstraalt. Wie gaat nu op bezoek bij de bewoners om een verstoord contact weer op gang te brengen, zoals Petra deed bij het langlopend dossier van de Polder Groot Mijdrecht-Noord? Wie trekt nu aan de bel wanneer het belang van de burgers in het geding komt en de overheid niet goed luistert? Wie wijst ons nu op onze verantwoordelijkheden als volksvertegenwoordiger, als mens? Wie houdt ons gewoon met de voeten op de grond? Dames en heren, ik vrees dat het wel zo zal zijn. Ik vrees dat we vandaag afscheid gaan nemen van Petra.

U bent puur en direct en een uitstekend voorzitter. Het zit in uw genen: helder, direct en aimabel. U stond voor uw zaak en met kracht van argumenten kon u het verloop van een debat in de Staten een andere wending geven. Echt knap, vooral omdat het naturel was en niet gespeeld. U bent ook iemand met een gezonde dosis relativering. Eigenlijk zijn dit allemaal eigenschappen die u van nature bezit en goed kunt gebruiken bij uw nieuwe passie van mediation. Ik dank u heel hartelijk voor al die jaren waarin u zoveel voor de provincie heeft betekend. Ik wens u veel genoeg met uw volgende activiteiten.

Dames en heren, een drietal leden uit deze Staten roep ik graag naar voren, omdat ik hen nog eens extra wil bedanken. Mag ik Hans Konings, Erika Nap en Petra Doornenbal vragen om hier even op het podium plaats te nemen?

Dames en heren, ik bracht het al even ter sprake en ik mag er graag nog even op terugkomen: het betreft een Koninklijke Onderscheiding. Ons land kent verschillende Koninklijke onderscheidingen voor mensen en organisaties die een belangrijke rol vervullen of hebben vervuld in de samenleving of voor het Koninklijk Huis. Vandaag heb ik de eer een Koninklijke Onderscheiding te mogen uitreiken aan drie vertrekkende statenleden. Voor hen alle drie geldt dat zij gedurende tenminste twaalf jaar bijzondere inspanningen als volksvertegenwoordiger hebben verricht. Het gaat om – u ziet hen staan – Hans Konings, Erika Nap en Petra Doornenbal.

Ik begin met de heer Hans Konings; u staat keurig in het midden. Het is mij een bijzonder genoegen u te kunnen melden dat het Zijne Majesteit de Koning heeft behaagd, U, Johannes Antonius Jacobus Konings, te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Mevrouw Erika Nap, het is mij een groot genoegen u te kunnen melden dat het Zijne Majesteit de Koning heeft behaagd, U, Hendrika Nap, te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Ik richt mij nu tot mevrouw Petra Doornenbal. Het is mij een groot genoegen u te kunnen melden dat het Zijne Majesteit de Koning heeft behaagd, U, Pietronella Doornenbal, te benoemen tot Lid in de Orde van Oranje Nassau.

Namens de Staten feliciteer ik u daarmee en ik speld u graag de bijbehorende versierselen op.
(Applaus)

Wij zijn aan het eind gekomen van een lange speech, maar ik vond dat nodig. Voor degenen die vertrekken heb ik hier de roemer staan. Voor u allemaal, ook voor de vertrekkende commissieleden, staan hier bloemen. Die wil ik aan het einde van deze vergadering graag aan u uitreiken. Dan is er ook een fotomoment. Ik wil echter graag eerst de vertrekkende statenleden de kans geven om kort het woord tot u te richten. Ik heb daarover signalen ontvangen. Ik heb geen namen, maar ik zie straks wel aan het teken wie daarvoor in aanmerking wenst te komen.

De heer NUGTEREN (GroenLinks): Mijnheer de Voorzitter! Dank dat mij de gelegenheid wordt geboden iets te zeggen. Voordat ik echter begin, denk ik te kunnen spreken namens ons allen, zeker namens degenen die vertrekken, als ik zeg dat wij u bedanken voor uw zeer hartelijke en welgekozen woorden. Ik voelde mij daarin persoonlijk zeer thuis. Dat voelde ik bij de collegae ook. U bent daarbij ongetwijfeld geholpen door een aantal anderen, maar u pikte er toch uit wat wij zelf belangrijk vonden of hoe wij gezien hoopten te worden in hoe het werkelijk is. Dank daarvoor. Ik ben ook blij dat ik nu een keer kan spreken zonder de terreur van de spreektijdsregeling. Ik heb mij daarop geheel voorbereid. Ik zal daarbij echter enige zelfdiscipline in acht nemen. Ik heb de behoefte iets te zeggen over hoe ik het heb ervaren en om een aantal dankwoorden uit te spreken.

Ik zal de Staten zonder meer missen. U maakte een opmerking over de verslaving, waarvan ik zei dat je daaraan niet moet toegeven. Ik sprak die woorden een paar jaar geleden. Misschien was ik toch nog niet gegrepen; je weet het maar nooit. Ik zal het missen: het gedoe, de onderwerpen, het puzzelen, het debat, de spanning en natuurlijk de vele contacten binnen en buiten de Staten, maar na twaalf jaar is het ook goed om de steven te wenden. Toen ik er ooit aan begon, wist ik natuurlijk niet precies wat te

verwachten. Ik had wel tal van andere ervaringen, maar de Provinciale Staten, de provincie 'as such' waren mij redelijk onbekend. Terugblikkend kan ik echter wel zeggen dat de afgelopen perioden aan mijn verwachtingen hebben voldaan en zelfs meer dan dat, zowel politiek als persoonlijk. Laat ik met het laatste beginnen.

Toen ik een aantal jaren geleden Boris van der Ham op de televisie zag als aftredend parlementariër, werd hij geïnterviewd. Hij vertelde hoe de politiek hem ook persoonlijk veel geboden had. Zo voel ik dat ook. Ik hoop dat mijn collegae die vertrekken dat ook zo ervaren hebben. Niet in de laatste plaats voel ik dat, omdat ik heel veel mensen heb mogen ontmoeten die ik anders niet tegengekomen zou zijn en waarmee ik anders niet in gesprek zou zijn geweest. Dat was een groot genoegen. Ik mocht mij met vragen bezighouden die mij anders ontgaan zouden zijn en waarvan ik het bestaan niet eens wist. Ik heb het idee – dat is meer persoonlijk – dat mijn inzicht in de psyche van de medemens weer wat verdiept is. Dat is ook prettig. Ook het mogen deelnemen aan het politiek debat, vanaf hier of vanaf de interruptiemicrofoons was een voorrecht, zoals het hele volksvertegenwoordiger zijn een voorrecht is.

Ook politiek kijk ik met grote bescheidenheid toch wel tevreden terug. Of ik het goed of slecht gedaan heb, moeten anderen maar beoordelen. Dat is vanzelfsprekend niet aan mij. Aan twee punten mocht ik een steentje bijdragen, meer niet. Deze wil ik graag kort noemen. Op deze twee punten kijk ik met grote tevredenheid terug. Niet voor wat betreft mij persoonlijk, maar ten aanzien van hoe wij dat gedaan hebben.

Te midden van de vele concrete zaken die passeerden – u noemde het al en u vroeg daarvoor terecht bij de verschillende collegae de aandacht – was er ook de jeugdzorg. De jeugdzorg heeft mij persoonlijk altijd zeer gemotiveerd. Ik ben zeer content met de wijze waarop de provincie en deze Staten, na een moeizaam begin in 2005, zorg hebben gehad voor de jeugdzorg en deze hebben overgedragn in de laatste periode. Ik vind dat aansprekend. De betekenis ervan was en is voor zeer velen zeer groot, met name voor de cliënten en hun omgeving. Besturen doet er toe, denk ik dan.

Daarnaast heb ik het natuurlijk groots gevonden – u hintte daar al op – dat GroenLinks na twintig jaar oppositie eindelijk ook de verantwoordelijkheid van het dagelijks bestuur in de provincie kon gaan dragen. Wij deden dat al in veel plaatsen, maar ook hier vonden wij dat van betekenis. Het is een vervulling van een rol die wij naar mijn mening goed vervuld hebben. Voor mij lag de betekenis van deze coalitie ook in het zoeken naar een nieuw politiek middenveld; ik heb er behoefte aan dat te zeggen. Het politieke midden staat in onze samenleving onder druk door maatschappelijke tegenstellingen, door onrust en gebrek aan consensus over een aantal serieuze onderwerpen. Het politieke midden is in mijn visie essentieel voor onze democratische samenleving, ook en misschien juist ook vanuit de eigen politieke wensen voor die samenleving die ook GroenLinks heeft en onderscheidt van de andere partijen. Dat politieke midden draagt bij aan de samenhang. Het politieke midden, het binden, het overbruggen, is een keus en is niet iets wat overblijft na aftrek van de flanken. Als dit middenveld onder druk staat, dan moeten we het versterken, zo is mij opinie. Ook, en misschien juist, als je veranderingen voorstaat, want het is net als bij voetbal: vanaf de hoekvlag scoor je maar zelden.

Aan dit punt en vele andere zaken heb ik gepoogd een steentje bij te dragen. Ik heb dat met heel veel plezier gedaan. Ik zal de Staten dan ook missen: de mensen, de onderwerpen, het debat. Het provinciaal bestuur is wellicht niet het meest uitnodigende, het meest in het oog springende bestuursorgaan, maar het is naar mijn smaak – en ik hoop naar de smaak van u allen – daarom niet minder van belang. Toegegeven, als 20-jarige, ook niet als 30-jarige en zelfs niet als 40-jarige had ik niet mijn zinnen gezet op een statenlidmaatschap, maar nu ik er deel van heb mogen uitmaken, zal ik in een volgende leven, mocht daarvan sprake zijn, erg graag weer een lidmaatschap daarvan ambiëren. Ik hoop maar dat het middenbestuur dan nog bestaat.

Voor het moment echter verlaat ik de politieke arena en ga ik verder met mijn werk bij Sonnenborgh, waar wij grote en kleine mensen enthousiast en nieuwsgierig proberen te maken naar de wonderen der natuur. Een functie die ik combineer met historisch onderzoek bij de universiteit, zoals u ook al vermeldde. Ik stap, met andere woorden, uit de wereld van de klaarblijkelijke waarheden over naar de wereld van de georganiseerde twijfel.

Tot slot nog enkele woorden van dank. Allereerst dank ik graag de griffiemedewerkers voor hun ondersteuning. Leo, Ruud en Hans die mij als statenlid en in mijn verschillende rollen als voorzitter, waar dan ook, steeds adequaat en op vrolijke wijze hebben bijgestaan. Achter hen staan natuurlijk de collega's van de griffie, zonder wie wij net zo goed thuis zouden kunnen blijven.

Ik dank ook graag mijn partij, die mij driemaal opeenvolgend hoog op de lijst plaatste, waarvan eenmaal zelfs als lijsttrekker. Een genoegen dat weinige mogen smaken, maar dat zeer groot is. Ik dank de leden van de Gedeputeerde Staten voor de plezierige en de steeds resultaatgerichte verstandhouding en de open gesprekken die wij mochten hebben. Ik heb grote waardering gekregen voor uw inzet en betrokkenheid en de lichte humor die gelukkig ook steeds aanwezig was.

Ik dank vanzelfsprekend ook u allen, de Staten, de collega's. Ik heb gepoogd steeds met volle inzet een bijdrage te leveren. Met de een heb ik meer van doen gehad dan met de ander, maar de persoonlijke verhoudingen waren steeds plezierig en positief. Dat heb ik gewaardeerd. In dit verband wil ik heel graag u allen nogmaals danken voor de vele reacties die ik in het afgelopen najaar statenbreed bij mijn ziekte van u mocht ontvangen. Dit zal altijd een dierbare herinnering blijven; niet zozeer de aanleiding – u begrijpt dat –, maar maar wel de sympathie die ik toen van u allen heb mogen ervaren. Het was echt heel bijzonder.

Ik dank ook mijn fractie, waarvan ik zo veel jaren deel mocht uitmaken, inclusief de acht jaar als primus inter pares. Zo heb ik dat ervaren. De 'soulmates' in het systeem. Dank voor het vertrouwen en de loyaliteit die er steeds tussen ons was en dank ook voor de talrijke discussies over talrijke onderwerpen op talrijke momenten. Wat dit laatste betreft voldoet GroenLinks toch echt aan alle vooroordelen. Gelukkig maar. Het is een genoegen.

Tot slot nog een woord van dank aan het thuisfront, kinderen en partner, die, in verschillende varianten tussen toelaten en enthousiasme, mij steunden. Bart Krol mocht vaak verhalen van de discussies aan de keukentafel met het thuisfront. Ik kende dat eveneens. Hij zal zeker beamen dat deze veelal eindigden met een blik van: "Ach, laat maar. Hij vindt het nu eenmaal belangrijk." Inderdaad, ik vond het belangrijk en het was een eer om te mogen doen. Ik ben klaar, ik dank u en het ga u allen goed. (Applaus)

Mevrouw ALSEM (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Dank u wel voor de goede woorden. Ik wil graag iets teruggeven. Ik wil graag iets zeggen bij dit moment van afscheid. Voor mij zijn het inderdaad acht jaren geweest. Acht heel goede jaren. Prima jaren en ook leuke jaren. U memoreerde het zelf al: er is een moeilijk moment geweest in mijn leven. Juist toen heb ik ook veel steun ervaren van jullie. Juist toen was ook dit statenlidmaatschap van mij een van de redenen dat ik dacht: "Er zijn waardevolle dingen die het de moeite waard maken om door te gaan." Het was dus ook wel een belangrijk moment. Dat wilde ik daarover even kwijt. Ik heb toen veel steun van jullie ervaren.

Als die acht jaar dan zo leuk zijn geweest, dan vraag je je af: waarom is het dan eigenlijk zo leuk geweest? Politiek is namelijk niet altijd leuk; dat weten we allemaal. Ik heb nagedacht over de vraag waarom ik het dan acht leuke jaren vond. Ik heb daaruit drie dingen gehaald, die ik graag nog even aan jullie meegeef. Wanneer is politiek leuk? Om te beginnen is dat de inhoud. Politiek is leuk als het ergens over gaat. Mijn portefeuille was Jeugdzorg. Als er één onderwerp is dat ergens over gaat, dan is dat natuurlijk veiligheid en zorg voor kinderen. Ik heb daaraan met heel veel motivatie en inspiratie mogen meewerken. Ik was er inderdaad altijd al een voorstander van dat de jeugdzorg bij de opvoeding, bij de ouders, in de buurt en bij de scholen hoort. Vanaf het begin, acht jaar geleden, tot aan het einde van die acht jaar, heb ik die transitie mogen meemaken. Dan ben je met iets bezig dat ertoe doet. Dat is heel prettig.

De tweede reden waarom politiek leuk kan zijn, heeft te maken met persoonlijke verhoudingen. Die moeten goed zijn. Dan is het leuk. Je moet natuurlijk uitkomen voor je eigen politieke kleur en je eigen standpunt, maar dat moet je altijd doen met respect voor anderen. Je moet ook luisteren naar welke standpunten de anderen hebben. Je moet proberen aan te haken. Ook dat ging goed. We hebben dat in de commissie WMC echt heel goed gedaan. Ondanks de verschillen hebben wij toch altijd in

goede verhoudingen gewerkt. Dat is dan ook de voorwaarde voor het laatste punt waarom het volgens mij heel goed is gegaan. Dat is het samenwerken.

Het kunnen samenwerken is het derde punt voor een goede politiek. Politiek is ervoor om problemen op te lossen. Je zit hier niet voor je eigen belangen of voor het partijbelang. Je moet problemen oplossen. Dat kun je nooit alleen. Daarvoor heb je elkaar nodig. Dat kan als je die aanhakingspunten hebt met anderen en je daarin zoekt naar een breed gedragen plan. Dat is bij de jeugdzorg ook heel goed gegaan. Natuurlijk in eerste instantie door Mariëtte Pennarts, die daaraan de leiding gaf. Ik denk dat wij als commissie blijk gegeven hebben van het feit dat wij in die samenwerking constructief en kritisch dat hele proces hebben mogen begeleiden.

Daarom waren het acht goede jaren. Het ging ergens over, de verhoudingen waren altijd goed en de samenwerking was effectief. Dat het ook leuke jaren zijn geweest, heb ik vooral aan jullie te danken: mijn fractiegenoten, maar ook jullie als collega's en natuurlijk de mensen van de griffie. Ik bedank jullie daar heel hartelijk voor. (Applaus)

Mevrouw BLOM (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Dank voor de mooie woorden. Ik was eigenlijk niet van plan te spreken, maar er worden soms wat dingen gezegd. U kent mij: dan kan ik het toch niet laten. Een van de dingen waarop ik reageer is het Groene Hart. Het Groene Hart is trouwens ook het Groene Hart van Nederland. Daarover hebben wij ook in de commissie RGW gesproken. Ik ga echter ook nog even in op mijn rode hart. Dit is namelijk een moment om iets te vertellen dat hier in de zaal misschien niet bekend is. Dat is namelijk mijn reden waarom ik ooit lid ben geworden van de PvdA. Dat heeft zijn oorsprong in Rotterdam, waar ik toen woonde. Op dat moment was er een enorme discussie over Pim Fortuyn. Hoewel ik in mijn wijk best begreep waarom sommige mensen wat moeite hadden met de manier waarop Rotterdam veranderde, vond ik in de hardheid van de discussies en de manier waarop sommige bevolkingsgroepen werden weggezet, dat ik toen mijn keuze moest maken en moest kiezen voor de partij waarin mijn rode hart lag. Dat had ook te maken met mijn achtergrond, ergens boven in een kleine woning in een oude wijk van Rotterdam. Misschien heb ik dat al eens verteld. Het had te maken met de wijk in Rotterdam waarin ik toen woonde, waar grote problemen waren met de luchtkwaliteit en waarbij naar mijn idee te weinig rekening werd gehouden met de inwoners van die wijk. Dat heb ik ook al eens verteld. Er waren dus allerlei redenen. Ik vind het ergens ook wel een compliment dat u het in mijn discussies over natuur weer niet gemerkt hebt. Het is namelijk ook mijn overtuiging dat je goed op de inhoud, zakelijk en positief-kritisch de discussie moet voeren en dat je niet altijd van alles erbij moet halen wat er op dat moment voor dat onderwerp niet toe doet. Daarnaast – u kent mijn standpunt – heeft groen dicht bij huis ook wel degelijk ook iets te maken met dat rode hart.

In de eerste periode van mijn acht jaar heeft u mij niet meegemaakt. Anders had u kunnen weten dat openbaar vervoer ook mijn hart heeft. Ik herinner mij nog dat Remco van Lunteren toen wel eens, elke keer als hij sprak over het openbaar vervoer, in mijn richting keek en zei: "Ursula, ik doe toch wel genoeg voor het openbaar vervoer?". Daarna ben ik het groen ingegaan en hebben anderen in deze Staten dit onderwerp overgenomen. Ik kijk even die kant op, want ik weet dat daar ook nog iemand zit dit openbaar vervoer in zijn hart heeft: Ad.

Geachte statenleden, ik heb dus meerdere harten. Ik hoop van harte dat u deze onderwerpen niet laat zitten als ik er niet meer ben. Dat zeg ik nog even met die gepassioneerdeheid die u van mij kent. Ik vertrouw er ook op dat u deze onderwerpen gewoon met verve zult laten doorgaan.

Ik wil graag nog een paar mensen bedanken, heel kort. Ik heb de voorzitter al bedankt. Ik dank Gedeputeerde Staten voor de mooie debatten die ik met jullie heb kunnen voeren. Ik dank de statenleden en ik dank ook de griffie. Volgens mij heb ik met alle leden van de griffie wel een band. Dat heeft er ook mee te maken dat ik voorzitter ben geweest van diverse commissies. Natuurlijk heb ik een band met Leo, maar het is misschien niet zo bekend dat ik die band ook met Hans heb. Het was zelfs zo dat wij aan het begin van deze periode tegen elkaar zeiden: "Nou, zullen we een commissie maar ongeveer zo kiezen, dat Hans mijn griffier is?" Helaas, toen moest hij een tijdje later de griffie verlaten en ik dacht toen: "Hoe moet dat nou zonder Hans?" Toen kreeg ik echter gelukkig Marie-

Louise. Zij heeft met heel veel plezier en heel veel kundigheid deze periode die rol vervuld van het ondersteunen van mij bij de commissie. Ruud ken ik bijvoorbeeld al van de Rekenkamer en van de eerste keer bij de commissie MME en toen ook de commissie daar – ik ben even kwijt hoe die heette – en dat ging toen ook goed.

Zo langzamerhand heb ik wel genoeg bedankt. Ik ga de politiek waarschijnlijk even missen. Wie weet kom ik wel ergens terug. Misschien in een andere laag, zoals een gemeente of weet ik veel waar, of gewoon in een afdelingsbestuur. Ik kan het waarschijnlijk toch niet laten. Één boodschap wil ik de Staten en de toekomstige gedeputeerden nog wel meegeven: houd de provincie in de kracht waarin zij behoort te staan, namelijk: een krachtig middenbestuur dat over heel mooie onderwerpen gaat en waarin je heel veel met elkaar kunt bereiken. Maak die provincie niet kleiner dan nodig. Er moet niet te veel met elkaar worden gekletst over wat precies de kerntaken zijn. Neem gewoon je rol. Als je die rol neemt, kun je hier in dit huis heel veel bereiken. (Applaus)

De heer KONINGS (VVD): Mijnheer de Voorzitter! Het is vanzelfsprekend dat ik hier met wat gemengde gevoelens, met enige moeite en met enige weemoed de Staten toespreek. Negen jaar, ruim twee termijnen, heb ik mogen genieten van het statenwerk. Het was niet zomaar statenwerk, het was statenwerk voor de provincie Utrecht. Daar kwam nog iets bij: het was statenwerk voor de provincie Utrecht voor de VVD. Je kunt je afvragen: wat wil een mens nog meer? Hierop hoeft u niet te reageren; het is een retorische vraag.

In de afgelopen jaren heb ik vooral het thema mobiliteit opgepakt. Ik ga dat hier niet verder uitwerken, maar weet dat ik het, weliswaar op enige afstand, wel blijf volgen. Een bereikbare provincie is immers onontbeerlijk voor economische groei. Daar hebben wij allemaal baat bij.

Het statenwerk en overigens ook het werk van de raad van de toenmalige gemeente Vleuten-De Meern heb ik altijd gecombineerd met een reguliere baan. Binnen de fractie is juist de bijdrage van het individuele fractielid, vanuit zijn of haar ervaring, van wezenlijk belang. Natuurlijk hoeft het niet per se een betaalde baan te zijn. De bijdragen waren vaak een verrijking, ook voor mijn reguliere werk. Ik hecht aan het provinciale en regionale perspectief. Juist deze schaal behoedt ons voor te globale of juist te beperkte besluitvorming. In de afgelopen statenperiode laaide de discussie over de provincie weer eens op, maar het ergste kon gelukkig worden voorkomen. De opkomst voor de verkiezingen is een blijvende zorg, zo ook de daadwerkelijke belangstelling voor wat er in dit huis gebeurt. Het aantal keren dat wij stoelen hebben moeten bijschuiven, omdat de publieke tribune te klein was, is op één hand te tellen. Is dit een bedreiging voor ons democratische systeem? Dat zijn volgens mij heel grote woorden. Wel is wat mijn betreft duidelijk dat het niet helpt wanneer politie en bestuurders de grenzen van de integriteit opzoeken en soms ook overschrijden. Democratie, integriteit, draagvlak en geloofwaardigheid zouden elkaar moeten versterken.

Laat ik helder zijn: het statenwerk ik belangrijk, maar het mag ook leuk zijn. Het statenwerk is leuk en het geeft energie, hoewel ik mij in de laatste vergaderingen wel eens heb afgevraagd of de vergaderingen niet iets korter kunnen duren. De erkenning voor het statenwerk vind ik terug, fietsend en autorijdend door de provincie zelf. Die koninklijke erkenning geeft er een extra tintje aan. Dat waardeer ik zeer.

Ik ga afsluiten. Met veel genoegen kijk ik terug op de prettige en goede samenwerking met de griffie, met het college en met mijn collega-statenleden. Hartelijk dank daarvoor. Speciaal dank ik de leden van de VVD-fractie en Saskia van Oijen, de fractieassistente, voor de vele boeiende uren en voor de ontvangen vriendschap. Natuurlijk – dat kan niet ontbreken – dank ik ook mijn vrouw Hanneke voor het geduld en de flexibiliteit. Ik wens de nieuwe Staten nu alvast heel veel succes bij dit prachtige werk. Dank u wel. (Applaus)

De heer DRIEHUIJS (PvdA): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb het ook niet voorbereid, maar ik heb gauw even wat steekwoorden in de iPhone ingetoetst. Dat is het voordeel van de moderne technologie. In de afgelopen vier jaar ben ik met veel plezier lid geweest van Provinciale Staten, al heb ik mij in dit gebouw wel eens Alice in Wonderland gevoeld. Het is wonderlijk duur, veel te groot en af en toe dacht

ik: waarover gaan de discussies hier? Een van de dingen die mij opviel – u noemde het ook al in uw betoog – was het punt van de dienstauto's. Ik kwam in mijn Fiatje de oprit oprijden en dan zag ik auto's staan die toch wel zo'n € 90.000 per stuk kosten. Ik heb dat toen aan de orde gesteld. Dat was een heel leuke ervaring, want ik kreeg daarbij meteen een prachtig lesje provinciale politiek van gedeputeerde Van Lunteren. De uitkomst van die discussie was namelijk dat de provincie de dienstauto's kocht en u rijdt er nog steeds in. Het omgekeerde van wat bedoeld was is gebeurd. Dat is voor mij heel leerzaam geweest.

Ik ben eigenlijk meer een gemeenteman. Ik ben met veel plezier lid geweest van de gemeenteraad van Utrecht. Ik werk nu al twaalf jaar als griffier in de plaatselijke politiek. Dat is directer en het ligt dichterbij de burger. Daarin ligt wel een uitdaging. Ik moet u namelijk eerlijk zeggen: in de afgelopen vier jaar heb ik de burgers wel heel erg gemist. Daarin ligt een opgave voor het provinciale middenbestuur, om de verbinding met de inwoners nadrukkelijker te maken. Verzet tegen de fusie is prima, maar dan moet je dat ook waarmaken.

Windmolens is een onderwerp dat ik ook nog even wil noemen. De landelijke opgave van 65 kWh moet toch te doen zijn? Overigens zijn er al windmolens, want op weg naar mijn nieuwe baan in de Krimpenerwaard kom ik er elke ochtend drie tegen bij het prachtige Lopik, de gemeente waar de heer Westerlaken woont. Het plaatsen langs de snelwegen is een uitstekende optie. Ik vind dat bestuurders bij tegenwind hun rug juist recht moeten houden, zeker in het geval van windmolens.

Ik dank het college voor de constructieve samenwerking en constructieve discussies die wij hebben gevoerd. Ik heb u allemaal altijd zeer gewaardeerd, zowel voor de inhoudelijke bijdrage als de politieke vaardigheden. Dank daarvoor. Dank ook aan de griffie. In aanvulling op de heer Nugteren die de mannelijke leden van de griffie bedankte, wil ik ook Rita en Marie-Louise heel erg bedanken. Ik kijk ernaar uit om op een prettige manier terug te zien op deze periode. Ik hoop u nog vaak tegen te komen. (Applaus)

De heer VAN DER STEEG (PvdD): Mijnheer de Voorzitter! In de afgelopen dagen heb ik lopen denken wat je nu eigenlijk moet zeggen bij zo'n afscheid. Zet je een masker op en zeg je dat alles geweldig was, ook als dat niet het geval was? Of zeg je wat je er werkelijk van vindt, ook als dat voor de zaal niet zo prettig is? Die ruimte is er ook, want je hoeft toch niet verder met elkaar. In dat kader moest ik denken aan de woorden van de heer Bersch van de SP. Zoals mij vier jaar geleden is verteld, sprak hij woorden die er zo ongeveer op neer kwamen dat hij blij was dat hij eindelijk kon weggaan, omdat hier toch geen eer te behalen was door de verpeste sfeer en het gebrek aan dualisme. Op zich vind ik dat wel zo eerlijk. Bovenal moeten je woorden oprecht zijn en een weergave zijn van hoe je er werkelijk over denkt.

Toen ik vier jaar geleden begon, werd mij dus verteld over de woorden van de heer Bersch. Wanda Bodewitz, ons vorige statenlid zei: "Die Petra Doornenbal van het CDA kwam ook naar mij toe dat het even niet uitmaakte waarmee ik kwam, want ze zou toch tegen zijn. Ik gaf als antwoord dat ze dan maar een motie van vertrouwen moest indienen om te kijken of het echt zo is. Ik geloof echter dat ze dat niet aandurfde. Nou, lekker, dacht ik, Veel plezier in de komende vier jaar."

Elk gremium is opgebouwd uit mensen. Het is in hoge mate van belang hoe deze mensen met elkaar omgaan. Dat zal namelijk uiteindelijk bepalen hoe de samenwerking is en het zal ook grotendeels de kwaliteit van bestuur bepalen. Mijn ervaring is wezenlijk anders geweest. Ik heb de afgelopen vier jaar als bijzonder waardevol ervaren. Het statenlidmaatschap is een functie waarop je trots mag zijn en waaruit ik veel voldoening heb gehaald. "Waarom ga je dan weg?", zo hoor ik u wellicht denken. Dat heeft te maken met privé-redenen, die erop neerkomen dat ik wat meer ruimte wil scheppen voor andere dingen die ik nog belangrijker acht.

Als oppositiepartij heb je natuurlijk altijd iets te klagen. Het is nooit dualistisch genoeg, de standpunten van de coalitie worden onbegrijpelijk geacht en ik zal niet ontkennen dat ik wel eens naar huis ben gereden met in gedachten de woorden die de bekende Nederlandse filosoof Louis van Gaal sprak tijdens een persconferentie: "Ben ik nu degene die zo slim is of ben jij nou zo dom?" De waarheid zal in dezen ongetwijfeld ergens in het midden liggen.

Via het midden komen we direct uit bij D66, de grote winnaar van de afgelopen verkiezingen. Felicitaties daarom in het bijzonder aan de heer Hoefnagels en zijn fractie. Verder ook felicitaties aan al degenen die het vertrouwen van de kiezer weer hebben gekregen voor een volgende termijn.

Als ik kijk naar de steun voor onze initiatieven, dan zie ik dat GroenLinks en D66 vaak toch de ruimte pakt binnen de coalitie om deze te steunen. Vanaf deze plaats dank ik hen daarvoor dan ook. Ik heb ook veel steun gehad van de SP en van 50Plus; mijn dank. Ook met de PvdA en de ChristenUnie binnenboord kwamen wij geregeld aan de befaamde 24/23-verhouding. Hoewel ik niemand te kort wil doen, noem ik toch enkele van mijn collega's in het bijzonder.

Mevrouw Hoek, Mieke. Ik kan niet anders zeggen dan dat het gezellig was om in de afgelopen jaren naast je te zitten. Vaak namen wij de moties en amendementen gezamenlijk door om een standpunt te bepalen. Ik zal de woorden Stichtse Vecht straks nog missen in het waterschap. Ik heb vaak met bewondering gekeken naar Petra Doornenbal hoe zij in staat was om mensen op hun plaats te zetten via een recht-door-zee aanpak. Die aanpak zou bij anderen waarschijnlijk averechts werken, maar bij Petra blijft het op de een of andere manier toch hangen op een dun, charmant lijntje. Wat mij betreft is zij een van de sterkere persoonlijkheden in deze statenzaal. Ik heb genoten van de kritische blik van de heer Meijer, die aan die blik een grote verbale vaardigheid wist te koppelen. In datzelfde kader kan ik ook de heer Dercksen noemen, onze Rotterdamse waakhond, die zijn rol ook met verve heeft gespeeld. Ik vond de passie van de heer Bekkers vaak leuk om te zien. Naarmate zijn bijdrage vorderde, ging hij dan steeds luider spreken. Ik mocht ook graag luisteren naar de interrupties van de heer El Yassini, die niet alleen inhoudelijk sterk waren, maar die hij tevens wist te voorzien van een licht sarcastisch sausje.

Één iemand mag ik natuurlijk niet vergeten, te weten: mijn gedeputeerde, de heer Krol. Ik zeg 'mijn', omdat ik in de afgelopen vier jaar voornamelijk met hem te maken heb gehad. Wij waren het eigenlijk maar over één ding echt eens, namelijk over het punt dat wij over de meeste dingen fundamenteel anders denken. Dat heeft soms met inhoud te maken en soms, indachtig de ganzen, met de aanvliegroute ergens naartoe. Ik waardeer het ten hoogste dat er altijd sprake was van onderling respect en het elkaar wegen naar inhoud. Overigens gelukkig niet letterlijk, want ik constateer bij mij zelf wel enige toename. Voor mij was de heer Krol natuurlijk niet de gemakkelijkste gedeputeerde. Dat komt omdat hij ook binnen een bepaald kader dient te manoeuvreren, zoals dat ook voor mij geldt. Ik zie echter ook dat hij af en toe bepaalde dingen liet lopen als hij daarvoor de ruimte had. Dingen die hij ook had kunnen blokkeren, als hij dat had gewild. In die zin: Bart, bedankt daarvoor, ook voor de leuke tennispartijtjes.

Omdat ik hier nu toch voor het laatst sta, wil ik graag van de gelegenheid gebruik maken om toch nog een motie in te dienen. (Hilariteit) U moet zelf maar even kijken of u hem daadwerkelijk in stemming wilt brengen. Het is een motie van dank.

De Partij voor de Dieren, in vergadering bijeen op 24 maart 2015, in het kader van het afscheid van Provinciale Staten van Utrecht;

constaterende:

dat vandaag de laatste vergadering is van de huidige Staten;

overwegende:

dat de griffie in de afgelopen vier jaar Provinciale Staten van Utrecht heeft ondersteund;

sprekt haar dank uit jegens de voltallige griffie die onder de leiding van Leo Graafhuis ons tot grote steun is geweest.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ik sla het provincieboek nu dicht, maar met drie zetels in het waterschap is het sprookje nog lang niet uit. Een Franciscaanse groet: vrede en alle goeds. (*Applaus*)

De heer DE HEER (ChristenUnie): Mijnheer de Voorzitter! Graag dank ik alle medewerkers van de statengriffie. Graag dank ik alle collega's uit de Staten voor de plezierige samenwerking in de afgelopen jaren. Laat ik gelijk maar mijn oordeel geven over de motie. Ik ondersteun hem graag. Hij past namelijk precies in mijn straatje. Het is prettig om het eind van deze statenperiode eens iets te mogen zeggen zonder dat de noodklok van de spreekijdregeling loopt. Vanuit een kleine fractie is het namelijk altijd een race tegen de klok. Ik ben blij dat dit nu een keer niet het geval is. Misschien is het wijs om nu eens iets te zeggen over mijn rugzak. Ik krijg namelijk vaak de vraag wat er precies in zit. Vooral onze griffier, Leo, wil het dolgraag weten. Hij vraagt het elke week als ik aankom bij het provinciehuis. Dan heeft hij iets heel lichts in zijn hand en ik loop daar met die zware rugzak. Dan vraagt hij weer wat er in zit. Ik ga het echter echt niet verklappen wat er in zit. Het is namelijk niet zo belangrijk wat er in zit, maar het is wel belangrijk dat er heel veel in zit, dat er heel veel kilo's in zitten. Hoe meer kilo's, hoe beter. Ik ben druk aan het oefenen voor mijn pelgrimsreis naar Santiago de Compostella of Rome of Jeruzalem. Ik probeer tijdig in de goede conditie te komen. Ik begin echter pas aan deze lange pelgrimsreis als de provinciale politiek mij niet meer nodig heeft. Dat kan nog wel een tijdje duren. Zo lang zal diezelfde rugzak nog blijven rondzwerven in het provinciehuis. Dank u. (Applaus)

Mevrouw DOORNENBAL (CDA): Mijnheer de Voorzitter! Soms, als er zo veel veren in je achterwerk zijn gestopt, moet je er misschien voor kiezen om niets te zeggen. Toch doe ik het wel. Ik dank u in elk geval heel erg voor het mooie lintje. Mijn thuisfront kijkt voor de computerkast mee. Mijn moeder heeft al laten weten dat zij hem eigenlijk ook wel even wil dragen. Ik moet eerlijk zeggen dat het werk hier onmogelijk is als er niet mensen zijn die naar je kinderen omkijken en die jou de ruimte geven om weer naar zo'n provinciehuis te vliegen of wat dan ook. Dit zal gelden voor de meeste mensen hier. Hen wil ik ook betrekken bij deze dankwoorden. Dank voor de mooie woorden van u, commissaris. Ik wil graag toch nog een paar dingen met jullie delen.

Ik loop hier veel te lang rond. Onze jongste zoon, Jacco, wordt zondag 15 jaar. Hij was amper een jaar oud toen ik het provinciehuis instapte. Sindsdien is er veel gebeurd. Er waren heel veel hoogtepunten, maar er waren uiteraard ook dieptepunten. Ik had beide niet willen missen. Het heeft mij de kans gegeven om te leren en om te groeien. Wat heb ik geleerd? Er is al een aantal sprekers voor mij geweest, die zeiden dat dualisme hier in het provinciehuis niet zo bar werkt. Vrienden, daaraan ben ik mede schuldig; dat realiseer ik mij. Ik zal ook vertellen waarom. Joop Binnekamp zat hier net. Ik weet niet waar hij nu zit. Ah, Joop zit achter een heel grote man. Joop had in 2003 een bijnaam: hij heette toen Joop Duaal. Joop was namelijk een van de mensen die dat hele dualisme vorm moesten gaan geven. Er moest een statenplan komen en weet ik wat allemaal. Ik was heel erg benieuwd wat dat nu zou brengen. De Staten zouden veel lossier komen te staan van het college en het zou een veel grotere eigenstandige rol gaan uitoefenen. Ik kon eigenlijk niet anders dan concluderen dat voor een coalitiefractie geldt – Bart weet het –: dualisme is goed voor de krant en slecht voor het land. Afstand tussen de gedeputeerde en zijn fractie leidt tot gelazer. Bij de invoering van het dualisme werd gesteld dat de gedeputeerde geen fractievergaderingen meer zou moeten bijwonen en dat de fractie het college dan kritischer zou beoordelen. Resultaat: belangrijke informatie wordt niet meer gedeeld, er ontstaat gedoe, al of niet opgestookt door mensen met ambitie en de mensen voor wie wij hier zitten, onze kiezers, schieten er geen bal mee op. Kortom, als mensen denken: "Die Doornenbal en Krol zijn wel heel erg vier handen op één buik", dan klopt dat. Dat komt mede doordat ik er helemaal niets mee heb, want ik vind het dualisme maar een kunstmatig gedoe. Het is nu eenmaal onze taak, dus we kunnen er weinig van vinden, maar ik mag het nu kwijt, het kan geen kwaad.

Een ander ding dat ik hier geleerd heb, is dat je als volksvertegenwoordiger het verschil kunt maken. Er wordt nogal verschillend aangekeken tegen de rol van een PS-lid. Ik zag Jacqueline Versteeg en ik moest daaraan heel erg denken toen ik dit schreef. De een ziet de rol van volksvertegenwoordiger, in elk geval als statenlid, vooral als kadersteller en controleur van het college, ziet veel heil in het SMART formuleren en, Jacqueline, de prestatie-indicatoren, toch? Juist. Sommige mensen zijn ook dol op procedures. Een ander ziet vooral de rol van volksvertegenwoordiger. Die laatste rol – voorzitter, ik vind het heel erg fijn dat u het zo onder woorden hebt gebracht – staat het dichtste bij mij. In zaken zoals de vervuiling in Doorn, zoals de ondervonden overlast van windmolens, is het

in mijn ogen broodnodig dat er leden zijn die naast de inwoners gaan staan. Doe het niet af met procesantwoorden en schuif het niet weg als het niet jouw directe verantwoordelijkheid is, maar luister nu eens eerst goed naar de verhalen die de betrokken mensen hebben. Luister naar hun verhaal, hoor hun zorg en ken hun belangen. Neem hiervoor de tijd, want dat is de kerntaak van een PS-lid. Naar mijn mening wordt hier in huis en in deze zaal te vaak al bij voorbaat geroepen dat het niet direct de verantwoordelijkheid van de provincie is. Ik ga er niet meer over, maar als ik iets zou mogen veranderen, dan is het die houding. Het getuigt juist van kracht van deze provincie en het provinciebestuur als de contacten met de andere overheden en instellingen benut worden om die vraagstukken op te lossen. De heren Meijer en Dercksen zijn beiden niet mijn grote politieke vrienden, maar op dit vlak kan ik het uitstekend met hen vinden.

Ik wil niet kritisch worden, want dat moet je misschien niet doen, maar een van de mensen die mij geholpen heeft in de politiek was Henk Klein Kranenburg. Henk Klein Kranenburg kon nog wel eens uit de hoek komen met: "Die zou nog wel eens een lesje nederigheid kunnen gebruiken." Sommige mensen zullen dat herkennen. Een van die lessen nederigheid is deze: als fractievoorzitter van een grote fractie, of als gedeputeerde, zou je door alle aandacht van mensen en media kunnen denken dat je ergens goed in bent. Misschien is het goed om je te realiseren dat het niet veel hoeft te zijn. De rol die je hebt is interessant. Niet jij bent interessant. In de rol die je hebt, kun je iets betekenen voor mensen. Jij als persoon niet.

Dan is er nog een laatste puntje dat ik graag met jullie wil delen. Politiek is niet altijd leuk. Soms zijn we niet aardig tegen elkaar. Soms gaat het er bikkelhard aan toe. Ik heb het ervaren, ook in 2008, dat er een enorm steekspel kan plaatsvinden in de politiek. In de zomer van 2008 hing er een papiertje in mijn auto. De tekst daarop was: "If you can't stand the heat, stay out of the kitchen." De meesten van u hebben deze periode helemaal niet meegemaakt, dus ik zal er niet te veel over uitweiden. In het kort komt het erop neer dat de les die je eruit zou kunnen trekken, is: zonder vertrouwen in elkaar en een goede verstandhouding, waarin je elkaar iets gunt, maak je in de politiek niets klaar. Investeer dus in die onderlinge band, investeer in vertrouwen. Niet omdat het dan prettiger is om hier te werken, maar vooral omdat de inwoners, instellingen en de bedrijven van deze provincie dat verdienen. U bent er voor hen. Zij zijn er niet voor u.

Ik kom nu toe aan mijn dankwoorden. Dat is iets korter, maar niet minder gemeend. De collega's, alle collega's, heel erg bedankt. Ook de collega's die niet meer onze collega's zijn. Ik zag Loes, Jacquélien en Joop. Er zijn zo veel mensen met wie wij hebben mogen samenwerken. Ik vond het een feest. Mijn thuisfront heb ik zojuist min of meer meegenomen. Natuurlijk ook dank aan mijn lief, want het is, zoals ik al zei, heerlijk als je thuiskomt bij iemand die helemaal niets met de politiek heeft. Dan hoef je de vergadering namelijk niet nog eens te doen. Dat hoor ik wel eens van mensen. Griffie – iedereen heeft het al gezegd – die motie, Willem: absoluut waar. Ik zou hem zeker ondertekend en gesteund hebben. Het is helemaal waar. Als er ergens een deur altijd openstaat, als er ruimschoots gelachen mag worden, dan is het bij jullie, op de zeventiende verdieping. Hartelijk dank. Onze bodes, chauffeurs en secretaresse, met name Netty Slok – Bart gaat dat ongetwijfeld doorgeven – zijn de visitekaartjes van deze provincie. Altijd vriendelijk en dienstbaar, hoe laat het ook wordt. Hartelijk dank daarvoor.

Onze coalitiegenoten, onze gedeputeerden, Mariëtte, Ralph, Bart en Remco – daarop kom ik straks nog even terug –: heel erg bedankt. Ik weet dat ik niet zo'n heel erg gemakkelijk mens ben. Dat weten jullie nog beter dan ik. Ik ben niet gemakkelijk als ik iets heel erg graag wil of als ik juist iets helemaal niet wil. Ik ben heel erg blij dat ondanks al die verschillen van inzicht en met name met D66 en GroenLinks – we hoeven er geen geheim van te maken – en het soms wel heel erg ingewikkeld is, wij er heel erg goed uit gekomen zijn, zonder dat het ook maar iets gedaan heeft aan onze onderlinge verstandhouding. Daarvoor neem ik mijn pet heel diep af. Dank.

Tja, ik zei het al: Remco. Remco, sommige mensen weten het echt niet. In de tijd van de crisis van de zomer van 2008 heb ik een dagje gewerkt in de winkel van Remco en zijn familie. Ik mocht toen een middagje zonweringen verkopen. Dat is gelukt; het is een goede verkoop geweest. Het illustreert een heel klein beetje hoe de tijd toen was. Het was een bijzondere tijd. We hebben samen een heel

intensieve tijd meegemaakt. Wij durven elkaar sindsdien blind te vertrouwen. Dat is heel veel waard. Mijn wens voor jou en Lara is dat je in goede gezondheid – niet iets vanzelfsprekends – een heel mooie, nieuwe carrière tegemoet gaat. Ik weet zeker dat niet alleen ik, maar de hele provincie jou gaat missen. Pas goed op jezelf.

Bart, het is zo ver: wij gaan scheiden. Ja, er is een ander in het spel. Daar zit ze. Het geeft allemaal niet hoor, maar dan rijd je door de straat en dan staat er ook nog bij: "Wij doen het samen". Afijn, Bart, ik heb ontzettend fijn met je gewerkt. Ik heb ontzettend goed met je kunnen optrekken. Wij deelden alles, behalve het bed. Daarop komt het in de afgelopen tien jaar eigenlijk neer. Heel erg bedankt voor jouw vertrouwen en voor jouw vriendschap. Staten, het ga u goed. Dankjewel. (Applaus)

Mevrouw HOEK (50Plus): Mijnheer de Voorzitter! Ik heb niets opgeschreven, dus het zal kort zijn. Leo zegt namelijk altijd al dat ik zo veel praat. Dat zal ik nu niet doen. Tegen één persoon die weggaat in het bijzonder wil ik iets zeggen. Ik wens alle statenleden die weggaan het allerbeste. Ik heb met iedereen een heel goed contact gehad. Elke keer als ik hoorde dat die of die persoon niet meer terugkomt, dan dacht ik: "Wat jammer, wat jammer, wat jammer." Toen ik echter in de Staten kwam, was ik onervaren en niet de jongste, maar ik was wel van de jongste partij van Nederland. Het was voor het eerst dat ik in Provinciale Staten kwam. Ik kwam naast Willem van de Partij voor de Dieren te zitten. Willem was ook alleen, net als ik. In de afgelopen statenperiode heb ik ons samen ervaren als een fractie. Natuurlijk heb je allebei je eigen standpunten. We hebben echter altijd alles samen doorgenomen, zoals ook Willem al zei. Wij waren het altijd wel met elkaar eens. Ook hadden wij samen dat als het zo ver was, dat wij samen beslissend waren. Willem was het of ik was het. Dan zeiden we tegen elkaar: "Wat ga jij doen?" "Ja, wat ga ik doen?".

Toen wij van het oude provinciehuis naar het nieuwe provinciehuis gingen, had Leo de moed om ons uit elkaar te halen. Ik werd heel ergens anders in de statenzaal geplaatst. Toen heb ik tegen Leo gezegd: "Leo, ik wil naast Willem zitten". Toen zei Leo: "Wat heb jij met Willem?". Ik zei: "Ik heb helemaal niets met Willem, maar ik wil gewoon bij Willem zitten." Dat werd geregeld. Vanaf deze plaats wil ik, zodat jullie het allemaal weten en allemaal horen, wat jullie er ook van vinden, Willem persoonlijk heel hartelijk danken voor de steun, de toeverlaat, de collegialiteit, de loyaliteit, de vriendschap in de goede zin van het woord en voor het gevoel dat wij toch samen een fractie waren, zodat wij samen toch konden sparren. Ik dank jou heel hartelijk. Ik vind het nog steeds heel jammer dat wij nu toch uit elkaar gaan. Mede door de samenwerking met jou voel ik mij nu sterk genoeg. Ik kom terug, zoals jullie allemaal weten. Ik blijf. Ik voel mij nu sterk genoeg om alleen verder te gaan. Ik ben namelijk nog steeds alleen, maar dan wel met de gedachte aan een heel goede tijd met Willem. Dit wilde ik even gezegd hebben. Dank u wel. (Applaus)

De VOORZITTER: Dames en heren ik sluit daarmee dit agendapunt 5. Ik zit nog met een motie, waarvan ik het gevoel heb dat die bij acclamatie en onder een applaus zou kunnen worden aangenomen.

Zonder beraadslaging en zonder hoofdelijke stemming aanvaarden Provinciale Staten de motie van dank.

(Applaus)

Daarvoor dank. Zou de griffier die dank ook aan de afdeling willen doorgeven?

Nu gaan wij een paar dingen doen die uw aandacht vragen. Straks noemt de griffier een aantal namen. Ik verzoek u in die volgorde naar voren te komen. Dat begint met de vertrekkende leden, daarna de vertrekkende commissieleden en vervolgens de overige leden. Dat geeft ons de gelegenheid u de roemer en de bloemen respectievelijk de bloemen aan te bieden. Als dat gebeurd is, verzoek ik u in het midden van de zaal te blijven staan, omdat iemand, als wij allemaal de bloemen hebben, wil proberen een foto te maken. Ik geef het woord aan de griffier. Hij zal de namen opnoemen.

De griffier noemt de namen van de vertrekkende statenleden, waarna de voorzitter de roemer en bloemen overhandigt.

Vervolgens noemt de griffier de namen van de vertrekkende commissieleden en de overige statenleden, waarna de voorzitter de bloemen overhandigt.

Tijdens het overhandigen van de roemers en de bloemen worden foto's gemaakt.

Sluiting.

De VOORZITTER: Dames en heren, de vergadering is gesloten.

Einde van de vergadering om 21.35 uur.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van Provinciale Staten van Utrecht van 30 april 2015.

De voorzitter,

De griffier,